

Samenvatting

Onderzoek heeft aangetoond dat de huidige Participatiewet door de complexiteit, strenge handhaving en beperkte ondersteuning soms als te hard wordt ervaren. Om dit aan te pakken heeft de wetgever een breed programma 'Participatiewet in balans' ontwikkeld. De eerste wijzigingen van de Participatiewet die tot versoepeling moeten leiden traden op 1 januari 2026 in werking. Het gaat dan onder meer om een vereenvoudiging van de vermogensvaststelling en om landelijk geldende regels voor het ontvangen van giften en voor het ophogen van bijstand voor uitwonende jongeren van 18 tot en met 20 jaar die niet financieel kunnen worden ondersteund door hun ouders. De wijzigingen hebben tot gevolg dat het college nu geactualiseerde beleidsregels vaststelt voor de vermogensvaststelling bij bijstandsverlening. Daarnaast trekt het college twee uitvoeringsbesluiten in die betrekking hebben op respectievelijk giften en op aanvullende bijstand voor jongeren. De Participatiewet regelt dit voortaan specifiek zelf.

1. Beslispunten

Het college besluit om:

1. De Beleidsregels vermogensvaststelling Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2026 e.v. vast te stellen en deze met terugwerkende kracht per 1 januari 2026 in werking te laten treden en het Uitvoeringsbesluit vermogensvaststelling Maastricht-Heuvelland 2016 e.v. met ingang van de datum van dit besluit in te trekken;
2. het Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet Maastricht-Heuvelland in te trekken, uitgezonderd overgangssituaties zoals bedoeld in artikel 78ff, eerste lid van de Participatiewet;
3. de Beleidsregels vrijlating giften Participatiewet Maastricht 2023 in te trekken.

Besluit Burgemeester en wethouders d.d. 20 januari 2026:

Conform.

2. Aanleiding

Op 30 september 2025, heeft de Eerste Kamer ingestemd met een aantal voorstellen tot wijziging van de Participatiewet. De wijzigingen (ook wel spoor 1 genoemd) treden gefaseerd in werking. Deze nota is gericht op de wijzigingen die per 1 januari 2026 inwerking traden. Zo moeten bestaande beleidsregels rondom vermogensvaststelling worden geactualiseerd en moeten beleidsregels rondom vrijlating van giften en beleidsregels (uitvoeringsbesluit) met betrekking tot aanvullende bijstand voor jongeren van 18 tot en met 20 jaar worden ingetrokken omdat de gewijzigde Participatiewet dit voortaan zelf regelt.

3. Beoogd effect

Het bieden van helderheid rond de hoogte van het toegestane vermogen van burgers van Maastricht die aanspraak maken op de bijstand en een aansluiting op landelijke wetgeving op het gebied van giften en jongeren. Deze wijzigingen dragen bij aan een uitvoering waarin meer ruimte ontstaat voor maatwerk.

4. Argumenten

1.1 De wijziging van de Participatiewet rondom vermogensvaststelling vormt het moment om de actualisatie van de bestaande Beleidsregels vermogensvaststelling Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

2.1 De wijziging van de Participatiewet rondom aanvullende bijstand voor jongeren van 18 tot en met 20 jaar vraagt om intrekking van het bestaand Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet Maastricht-Heuvelland. In de Participatiewet is dat voortaan voor nieuwe gevallen expliciet geregeld. Naast de expliciete regels laat de Participatiewet in het individuele geval wel nog maatwerk toe in die zin dat de bijstand nog wat kan worden verhoogd maar ook verlaagd, wanneer de uitgaven levensonderhoud van de jongere daartoe aanleiding geven (denk aan de jongere die in een kraakpand verblijft en aan de jongere die zelfstandig huurt). Het is de bedoeling dat hierop in de uitvoering intervisie plaatsvindt en dat instructies en richtlijnen/kaders consultants hierbij gaan ondersteunen. Zo blijft er in lijn met de gewijzigde Participatiewet alle ruimte voor maatwerk zonder dat er willekeur ontstaat.

Het Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet Maastricht-Heuvelland blijft in het kader van overgangsrecht wel nog gelden voor overgangssituaties als bedoeld in artikel 78ff, eerste lid van de Participatiewet, hetgeen ook tot

uitdrukking komt in beslispunt 2. Het gaat hier om jongeren van 18 t/m 20 jaar die al voor 1 januari 2026 aanvullende bijzondere bijstand ontvingen.

3.1 De wijziging van de Participatiewet rondom het vrijlaten van giften vereist dat de bestaande Beleidsregels vrijlating giften Participatiewet Maastricht 2023 eveneens worden ingetrokken. De Participatiewet voorziet daar nu zelf in. Wat wel verschilt is de hoogte van de vrijlating. Die is nu wettelijk bepaald op € 1.200,- per kalenderjaar terwijl Maastricht in beleidsregels nog uitgaat van € 1.800,-. Gemeenten moeten zich echter houden aan het wettelijk vastgelegde bedrag en mogen niet meer generiek een hogere vrijlating toepassen.

Het blijft wel mogelijk om in het individuele geval maatwerk toe te passen en wel in die zin dat een hogere vrijlating wordt toegestaan. Dat kan bijvoorbeeld in een situatie waarbij een familielid ineens een schuld aflost van een bijstandsgerechtigde. Ook hier is het de bedoeling dat er intervisie plaatsvindt en dat waar nodig instructies en richtlijnen/kaders ondersteuning gaan bieden.

Wijziging Participatiewet eerste fase in breder perspectief

In deze nota wordt specifiek ingegaan op de wijzigingen van de Participatiewet die ertoe noodzaken op collegeniveau tot besluitvorming te komen. Er zijn echter meer wijzigingen die per 1 januari 2026 in werking zijn getreden. Aan een deel van die wijzigingen, bijvoorbeeld de versoepeling van de vier weken zoektermijn voor jongeren, wordt door Sociale Zaken Maastricht Heuvelland al uitvoering gegeven. Omdat juist kwetsbare jongeren zich melden voor bijstand, wordt hier in de regel bij melding een aanvraag opgemaakt. Blijkt het niet om een kwetsbare jongere te gaan dat geldt de zoektermijn. Andere wijzigingen vragen om systeemaanpassingen en om interne instructies. Dan gaat het onder meer om het verder versoepelen van de aanvraagprocedure (een verkorte aanvraagprocedure bij terugkeer in de bijstand binnen 12 maanden) en om het gebruik van het rijbewijs als identiteitsbewijs. Om een completer beeld te krijgen van alle wijzigingen van de Participatiewet en met name van de fasering van spoor 1 (de wijzigingen die door de Eerste Kamer recent akkoord zijn bevonden) is er een helder schema bijgevoegd.

De wijzigingen vragen overigens ook om een ruime communicatie richting bijstandsgerechtigden. Daarover meer in de communicatieparagraaf.

5. Kanttekeningen of risico's

De wetswijziging heeft als uitgangspunten dat er meer vertrouwen wordt gesteld in de inwoner en dat er meer ruimte ontstaat voor maatwerk. Hoewel dit belangrijke voordelen biedt, brengt deze verandering ook risico's met zich mee. Meer vertrouwen betekent dat de gemeente minder

controleert, waardoor het mogelijk is dat het langer onopgemerkt blijft wanneer een inwoner bewust of onbewust afspraken niet of onvoldoende nakomt. De grotere ruimte voor maatwerk geeft consultants de mogelijkheid om beter aan te sluiten bij de persoonlijke situatie van de inwoner, maar leidt tegelijkertijd tot complexere afwegingen. Dit kan consultants confronteren met lastige en soms politiek gevoelige vraagstukken.

Dit collegevoorstel geeft uitvoering aan een deel van de wetswijziging en neemt daarmee dezelfde risico's over. Om deze risico's te beperken, is de uitvoering ingericht op intensievere gespreksvoering met inwoners, waarbij persoonlijk contact centraal staat. Daarnaast is de samenwerking tussen beleid en uitvoering versterkt. Beleidsmedewerkers sluiten maandelijks aan bij overlegmomenten van consultants om hen te ondersteunen bij vragen over de wetswijziging en de daaruit voortvloeiende lokale aanpassingen. De wijzigingen uit fase 1 worden zowel op uitvoerings- als beleidsniveau geëvalueerd. Indien nodig worden aanvullende maatregelen genomen.

6. Financiële gevolgen

N.v.t. De uitvoering gebeurt binnen de bestaande budgetten.

7. Vervoltraject besluitvorming, uitvoering en evaluatie

Dit collegevoorstel wordt simultaan in een aangepaste vorm voorgelegd en vastgesteld door de colleges van de Heuveland gemeenten. Zodra elke gemeente akkoord gaat zullen de beleidsregels vermogensvaststelling digitaal door elk college ondertekend worden. Er is een raadsinformatiebrief opgesteld om de raad niet alleen mee te nemen in de wijzigingen die nu spelen maar deze ook in perspectief te plaatsen van de veel bredere aanpak. Daarbij kan ook eerdergenoemd schematisch overzicht behulpzaam zijn.

8. Communicatie

Zoals al in paragraaf 4 is aangegeven, speelt communicatie een belangrijke rol. Eind januari 2026 zal er met de bijstandsgerechtigden en andere relevante doelgroepen gecommuniceerd worden over de wijzigingen die voor hen relevant zijn. Dat zal via verschillende communicatievormen worden gedaan. De afdeling communicatie en de cliëntenraad voor de participatiewet zijn nauw betrokken bij het ontwikkelen en het opstellen van het voorlichtingsmateriaal